

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה	משפט מינהלי ממשלה - אחריות משותפת
תאריך: ח' ניסן התשמ"ב, 1 אפריל 1982 עדכון: מרץ 2003 מרץ 2013 מאי 2020 מספר הנחיה: 1.1002 (21.473)	הצטרפות שר וסגן שר להצעות חוק פרטיות

הצטרפות שר וסגן שר להצעות חוק פרטיות

1. האם יכולים שרים וסגני שרים להציע הצעות חוק פרטיות, או לצרף את שמותיהם וחתימותיהם להצעת חוק המוצעת על-ידי חבר אחר של הכנסת?

2. הנוהג, לפיו שר או סגן שר אינם רשאים להציע הצעות חוק פרטיות, נהג עוד טרם תוקן תקנון הכנסת בסוגיה זו. בתיקון משנת התשנ"ח (1998) עוגן הנוהג בתקנון הכנסת (כיום, בסעיף 75(א) לתקנון). כן נקבע בסעיף 96(ה)(1) לתקנון הכנסת כי חבר הכנסת שמונה לשר או לסגן שר, יחולו על הצעתו הוראות סעיף 96(א) ו-96(ג) לתקנון, כאילו חזר בו מהצעתו. בתחום החקיקה, שהיא כלי מרכזי לקידום מדיניות, הממשלה מחליטה כגוף אם ליזום חקיקה, ועל כן שר המבקש ליזום חקיקה חייב לעשות כן במסגרת של הצעת חוק ממשלתית אשר מוגשת בידי הממשלה על יסוד החלטתה, או החלטה של ועדת שרים מוסמכת מטעמה, בדרך הקבועה לכך בתקנון לעבודת הממשלה. אם כן שר, מעצם מעמדו כחבר הממשלה ואף אם הוא חבר הכנסת, אינו רשאי להגיש הצעת חוק פרטית, להצטרף להצעה כזו או לפעול כדי שאחרים יגישו הצעת חוק פרטית. המגבלות האמורות חלות גם לגבי סגני שרים.

3. הנוהג, שעוגן כאמור בתקנון הכנסת, נובע מעקרונות המשטר הפרלמנטרי בישראל, מעיקרון הפרדת הרשויות ומעיקרון האחריות המשותפת של חברי הממשלה, על-פיו אין השרים וסגני השרים רשאים להשיל מעליהם את אחריותם כחברי הרשות המבצעת וליזום חקיקה פרטית על דעת עצמם. מקום ששר או סגן שר מבקש ליזום חקיקה חדשה, הרי שהדרך היחידה הפתוחה בפניו לעשות כן היא על-ידי הצעת חוק ממשלתית, על-פי הקבוע בתקנון לעבודת הממשלה.

4. כללם של דברים: גם אם ניתן להבין, במישור הציבורי, את משאלתם של שרים וסגני שרים לבטא עמדה כאישי ציבור באמצעות הצעות חוק פרטיות, אין הדבר מתיישב עם שיטת הממשל הישראלית ועם תקנון הכנסת. בידי השרים פתוחות דרכים שונות לקידום חקיקה או לתמיכה בה, במסגרת התקנון לעבודת הממשלה.